

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

Крім того, яка жінка хоче на старості років залишитися одна, якщо її середньостатистичний стереотипний чоловік помре вже через 3 роки після виходу на пенсію? До того ж, залишиться така жінка злиденною – її зарплата була копійчаною, і пенсія буде такою ж.

Ось вам і привід задуматися про своє життя, життя близьких, виховання своїх дітей і формування їхнього майбутнього на підставі гендерного підходу.

Сучасна соціальна динаміка настільки різноманітна, що неможливо визначити роль чи місце людини винятково за її біологічними (вік, стать, вага, колір шкіри, наявність особливих потреб) чи ментальними (вірування, ідеологічні переконання, гастрономічні уподобання) характеристиками [1, с. 55]. І саме тому гендер для кожної людини є визначальним з точки зору набуття нею соціально-рольового статусу, успішності соціалізації і самореалізації як особистості.

1. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / Колектив авторів. – Київ, 2014. – 206 с. – Електронний додаток: диск «Гендерні медійні практики».

2. Костюк В.В. Феміністська методологія // Соціологія: Енциклопедія. Мінськ, 2003. – 235 с.

3. Шон Бурн, «Гендерна психологія», видавництво: Прайм-Евроснак, 2007 р. – 307 с.

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ГРАМАТИЧНОГО РОДУ В ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Баранова С. В., *канд. філол. наук, доцент кафедри ГФ
(Сумський державний університет),*
Кисла А. Ю., *студ. гр. ПРС-52
(Сумський державний університет)*

Грамматична категорія роду широко використовується в українській мові, а в сучасній англійській її функціонування дуже обмежене. Це створює основну проблему відтворення в перекладі статі осіб, адже перекладач мусить ввести читача в іншу мову і культуру із тими гендерними характеристиками, що запрограмував автор та які охоплюють біологічні, соціальні та психологічні

властивості, уникаючи дисонансу між лінгвістичними особливостями категорії роду й гендерними характеристиками персонажа.

Відображаючи в перекладі категорію роду, слід урахувати не тільки граматичні особливості мови оригіналу, а й зважати на менталітет та національне мислення носіїв мови. Особливо актуальним це видається у перекладі іменників у творах тоді, коли з цими іменниками співвіднесені займенники чоловічого або жіночого роду.

Перекладознавці пропонують кілька способів вирішення проблем перекладу граматичного роду. Одним із таких способів є трансформація вилучення, що призводить до уникнення вживання займенників того чи іншого роду, своєрідного “знеособлення”. Проте така трансформація не завжди діє у практиці перекладу, оскільки дійовими особами можуть бути навіть неістоти, які досить часто мають визначені гендерні характеристики. Крім того, коли на них вказує займенник, неможливо постійно уникати його вживання. У такому випадку можна замінити форму слова-еквівалента в мові перекладу на аналог потрібного роду [3, с.172].

Перекладач може відтворити персонажа у роді звичному для мови перекладу. Тоді спостерігатиметься асиметрія між текстом оригіналу і перекладу та значні втрати змісту. Наприклад, у казці Оскара Вайльда “Щасливий принц” Ластівка зображується як “чоловік”, і автор співвідносить її з чоловічим родом:

One night there flew over the city a little Swallow. His friends had gone away to Egypt six weeks before, but he had stayed behind, for he was in love with the most beautiful Reed. He had met her early in the spring... [4, с. 420].

Очерет або ж Очеретинка, в яку закохана Ластівка, в тексті оригіналу, навпаки, жіночого роду. Це протиставлення розвивається і поглиблюється автором. В оригіналі *swallow* втілює маскуліність. Їй (йому) властиві чисто чоловічі риси: закохавшись, герой не може думати ні про що, окрім своєї коханої, тому й не відлітає з іншими птахами, намагаючись здобути її серце. З часом персонаж усвідомлює, що був просто засліплений хвилинним захопленням.

Відтворення Ластівки в жіночому, а Очерета в притаманному для мови перекладу чоловічому роді деформує закладену автором ідею твору. Перекладачка Т. Некряч, описуючи труднощі перекладу казок Оскара Вайльда, вважає, що українською мовою *swallow* – це ластівка, самка чи самець. “Ластівка полетів...”, “Ластівка побачив...”, “Ластівка сказав...” звучить недоречно. Тому перекладачка

використовує назву одного з підвидів ластівок, що називається серпокрильцем, і відтворений нею уривок звучить так:

Одного вечора у місто залетіло Ластів'я-Серпокрилець. Його друзі вже шість тижнів тому відлетіли у теплі краї, до Єгипту, а він залишився, бо був закоханий у найпрекраснішу Очеретинку. Він побачив її ще навесні... [1, с.5].

Гендерні характеристики героїв та граматична категорія роду збігається, зміст твору не деформується, зберігаються навіть найтонші моменти авторської концепції, закладені у цю казку. На противагу перекладу Т. Некряч, І. В. Корунець залишає очерету його притаманний мові перекладу чоловічий рід, а ластівці – жіночий.

Тому його варіант звучить наступним чином:

Якось уночі над містом пролітала Ластівка. Її подруги ось уже шість тижнів як подалися до Єгипту, а вона відстала, бо закохалася в чудовий Очерет. Уперше вона зустрілася з Очеретом на-весні... [1, с.14].

Словниковий склад не може не реагувати на зміни в соціальному житті, адже саме в цьому і проявляється соціальна сутність мови. Серед чинників, які впливають на розвиток лексико-семантичної системи англійської мови є політична коректність. У її основі закладено вельми схвальне прагнення не образити, не зачепити почуттів людини, зберегти її гідність і гарний настрій. Це досягається через неприпустимість принизливих згадувань про фізичні або психічні вади третіх осіб, про їх расову, релігійну чи національну приналежність, дотримання рівності статей в громадському та приватному житті тощо [2, с.81].

Рух за політичну коректність був активно підтриманий феміністичними колами. У 70-ті роки відбулася гендерна мовна реформа, результатом якої стало очищення англійської мови від ознак “сексизму” – вербальної дискримінації за ознаками статі [2, с.82].

Під впливом феміністського руху і задля полегшення перекладу замість традиційних *cameraman, fireman, policeman* до англійської мови увійшли *camera operator, firefighter, police officer*. З метою вирівнювання співвідношення між чоловічою і жіночою статтю в титулах компонент *man* замінюється на *person*: *chairman – chairperson, congressman – congressperson, spokesman – spokesperson*.

Більшість слів із суфіксом *-ess/-ette*, що позначають осіб жіночої статі, замінюються на більш нейтральні. Наприклад, замість слова *stewardess* уживається *flight attendant*. У деяких виданнях, зокрема, *The Official Politically Correct Dictionary and Handbook*, пропонують увести

суфікс *-ron* замість суфіксів *-or*, *-er/-ess*, наприклад слово *actron* замінює слова *actor* і *actress*, *waitron* – *waiter* і *waitress*.

Зміни торкнулися й синтаксису англійської мови, наприклад, обмежено вживання займенника *he* в безособових речення типу *If a person wishes to succeed, he must work hard*.

Деякі вчені пропонують ввести нейтральний стосовно статі займенник *thon*, щоб замінити *he*, в ситуаціях, коли йдеться про осіб будь-якої статі, або використовувати *they* і *their* з неозначеними займенниками *someone* і *everybody*. Наприклад:

A doctor should be careful that thon does not misdiagnose. Everybody should button their coat [4, с.86].

Отже, переклад гендерних характеристик персонажів становить неабиякі труднощі. Перекладачу потрібно врахувати всі аспекти світобачення автора, зрозуміти не лише основну ідею твору, а й деякі тонкі моменти сюжету.

1. Вайльд О. Казки : Для молодшого та середнього шкільного віку / О. Вайльд // Пер. з англ., передм. І. В. Корунець. – К. : Школа, 2003. – 138с.
2. Гуманова Ю. Л. К вопросу о политической корректности, настоящей и мнимой, и политике двойных стандартов / Ю. Л. Гуманова// Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004. – № 1. – С. 81 – 89
3. Кузнецова І. В. Гендерні особливості презентації персонажів художнього твору: предметно-лінгвістичний аспект / І. В. Кузнецова // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2004. – № 17. – С. 172-174.
4. Некряч Т. Хто закохався у Щасливого Принца, або Як спритного злодія підвела граматики (труднощі відтворення граматичного роду в англо-українському художньому перекладі) / Т. Некряч // Наукові записки. – Випуск 95 (1). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – С. 417 – 422.
5. Verbal-and-Creative Tendencies of Denumeral Formations / S. O. Svachko, I. K. Kobayakova, S. V. Baranova et al. // British Journal of Science, Education and Culture. – No.1. (5). – V I. – London: London University Press, 2014. – P. 147-152.

ГЕНДЕРНО МАРКОВАНІ ОДИНИЦІ У РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Шевченко С. В., студ. гр. ПР-21